

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

обов'язкового освітнього компонента

Сучасні концепції економічної науки та освіти
(назва освітнього компонента)
підготовки **магістра**
(назва освітнього рівня)
спеціальності **014.07 Середня освіта (Географія)**
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми **Середня освіта (Географія. Економіка)**
(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Силабус обов'язкового освітнього компонента «Сучасні концепції економічної науки та освіти» підготовки магістра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), за освітньою програмою Середня освіта (Географія. Економіка).

Розробник: Барський Ю.М., доктор економічних наук, професор

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Потапова А. Г.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри: _____

Погребський Т. Г.

І. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	<i>01 Освіта/Педагогіка</i> <i>014.07 Середня освіта (Географія)</i> <i>Середня освіта (Географія. Економіка)</i> <i>магістр</i>	Обов’язковий
Кількість годин/кредитів 150/ 5 кредитів		Рік навчання – 1
		Семестр – 1
		Лекції – 26 год.
		Практичні (семінари) – 28 год.
		Лабораторні – 0 год.
ІНДЗ: є		Самостійна робота – 86 год.
		Консультації – 10 год.
		Екзамен (1 семестр)
Мова навчання		Українська

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма навчання	<i>01 Освіта/Педагогіка</i> <i>014.07 Середня освіта (Географія)</i> <i>Середня освіта (Географія. Економіка)</i> <i>магістр</i>	Обов'язковий
Кількість годин/кредитів 150 год./ 5 кредитів		Рік навчання – 1
		Семестр – 1
		Лекції – 8 год.
		Практичні (семінари) – 8 год.
		Лабораторні – 0 год.
ІНДЗ: є		Самостійна робота – 116 год.
		Консультації – 18 год.
		Екзамен
Мова навчання		Українська

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Барський Юрій Миколайович,
 доктор економічних наук, професор,
 декан географічного факультету
 Контактна інформація викладача:
 Телефон (095) 883 31 77
 Електронна пошта: barsky.yuriy@vnu.edu.ua
 Адреса викладання курсу: вул. Банкова, 9, корпус С ВНУ імені Лесі Українки
 Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

ІІІ. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анотація курсу.

Освітній компонент «Сучасні концепції економічної науки та освіти» належить до обов'язкових. Пізнання та усвідомлення змісту й закономірностей сучасного етапу розвитку економічних відносин сприяє більш глибокому осмисленню актуальних проблем сучасної економіки, практики господарювання, підприємництва. Опанування освітнім компонентом підвищує теоретико-методологічний рівень та розширює науковий економічний світогляд здобувачів освіти, знайомить їх з плюралізмом наукових ідей

сучасної економічної теорії, допомагає актуалізувати їх теоретико-методологічну підготовку для науково-практичної діяльності у надскладних економічних умовах сучасності, озброїти новітнім аналітично-категоріальним апаратом, підвищити культуру та техніку творчо-критичного економічного мислення, системного осмислення процесів життєдіяльності, фінансової грамотності.

Пререквізити освітнього компонента

Економічна та соціальна географія (здатність застосовувати методи теоретичного й практичного рівня пізнання для формування власної цілісної світоглядної картини світу, систематизації й узагальнення знань про розміщення та наявність різного роду ресурсів);

Методика навчання (здатність розуміти суть і використовувати зміст найважливіших методик педагогічної науки, зокрема методики навчання економіки, здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні глобальних проблем людства);

Інформаційні технології (здатність застосовувати розрахункові можливості сучасних персональних комп'ютерів та пакетів прикладних програм для визначення рівня економічного розвитку, фінансового стану, показників виробництва, тощо);

Моделювання і прогнозування (фахові компетентності: оволодіння принципами побудови моделей структури та динаміки економічних, фінансових систем, їх типами та класами, здатність до розробки конкретних модельних рішень, вироблення вміння застосовувати розроблені моделі для оцінки, аналізу статистичних даних та прогнозу розвитку процесів в майбутньому);

Основи економіки (здатність застосовувати фундаментальні знання що властиві будь якій економіці, в частині дослідження її складу, структури, властивостей, історії розвитку, динаміки для розуміння суті сучасних процесів та для пошуку ефективних шляхів її функціонування та розвитку);

Регіональна економічна та соціальна географія світу (здатність застосовувати знання про регіональну структуру економічних процесів, їх вплив на збалансований соціально-економічний розвиток в світі);

Географія населення з основами демографії (здатність застосовувати знання про склад та структуру населення, значення якості життя та його зміни через призму економічних процесів та пошук ефективних способів взаємодії населення як суб'єктів економічних відносин);

Основи раціонального природокористування і охорони природи (здатність застосовувати знання про середовище життя організмів, екологічні фактори, екологічні ніші, вплив господарської діяльності людини на стан та глобальні проблеми навколишнього природного середовища для розуміння суті екологічних процесів; здатність встановлювати причинно-наслідкові та функціональні залежності між показниками, ситуаціями, результатами, які виникають у природокористуванні; здатність пошуку ефективних шляхів розвитку циркулярної економіки).

Постреквізити освітнього компонента

Способи мислення, що базуються на сутності фундаментальних явищ економіки з подальшою реалізацією знань, умінь і навичок в процесі життєдіяльності суб'єкта економічних відносин на мікро-, мезо- та макрорівнях. Здатність оперувати системними економічними знаннями для формування в учасників освітнього процесу підприємливості та фінансової грамотності.

Мета та завдання освітнього компонента

Метою сучасної економічної науки та освіти (економічного мислення й поведінки) є розвиток підготовки людини до економічного життя і забезпечується оптимальним поєднанням фундаментальної освіти та практичної підготовки, при яких знання

перетворюються у переконання, а уміння і навички сприяють швидкій адаптації особистості в житті, яке невинно трансформується, та використання власного потенціалу для самореалізації й навчання впродовж життя.

Основними завданнями освітнього компонента є:

– формування системних економічних знань, умінь, що ґрунтуються на принципах фундаментальності, варіативності, гуманізації та гуманітаризації змісту освітнього процесу;

– формування компетентності підприємливості та фінансової грамотності як важливих якостей, необхідних для ефективного виконання економічних завдань, впродовж навчання та подальшій самореалізації у самостійному житті.

Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним;

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності;

ФК6. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу;

ФК 8. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності;

ПК8. Здатність оперувати системними економічними знаннями для формування в учасників освітнього процесу підприємливості та фінансової грамотності;

ПК9. Вміння використовувати фундаментальні економічні поняття, процеси та явища в умовах ринкової економіки на рівні суб’єкта господарювання, держави та світу.

Програмні результати навчання

Результатом вивчення освітнього компонента «Сучасні концепції економічної науки та освіти» є:

РН4. *Формулює* наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, *демонструє* навички їх критичного *аналізу*, *генерує* нові ідеї, *аргументує* можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.

РН9. *Демонструє* уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання;

РН11. *Демонструє* уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу;

РН13. *Демонструє* здатність діяти автономно і в команді;

РН14. *Демонструє* дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та *демонструє* вміння формувати її в учнів;

ПРН5. *Обирає* форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, *володіє* вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу та картографічні твори;

ПРН8. *Здійснює* планування та реалізацію подальшого життя на основі економічних і фінансових знань, умінь, навичок та цінностей для досягнення особистих,

професійних та суспільних цілей.

ПРН9. Володіє критичним та аналітичним мисленням, що базується на фундаментальних поняттях, процесах та явищах економіки, задля реалізації діяльності на мікро-, мезо- та макро- рівнях.

ПРН10. Оцінює переваги економіки з розвинутою ринковою інфраструктурою та вигоди суспільства й окремих громадян від продуктивної та ефективної підприємницької діяльності.

ПРН11. Визначає предмет економічної науки та характеризує, які проблеми економічного життя вирішуються економічною наукою.

Структура освітнього компонента Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	Форма контролю */Бали
Змістовий модуль 1. Фундаментальні поняття економіки. Фундаментальні процеси та явища ринкової економіки.						
Тема 1. Завдання економічної науки та її значення в житті суспільства і людини	7	2	1		4	ДС, РК, ІРС/1
Тема 2. Зміст основних економічних явищ та процесів	6	1	1		4	ДС, РК, ІРС/1
Тема 3. Проблема обмеженості ресурсів та вибору виробника	6	1	1		4	ДБ, РК, ІРС/1
Тема 4. Відносини власності	7	1	1	1	4	ДС, РК, ІРС/1
Тема 5. Економічні системи. Особливості економічного кругообігу	9	1	1	1	6	ДС, РК, ІРС/1
Тема 6. Ринкове вирішення основних проблем економіки: що, як, для кого виробляти	7	1	1	1	4	ДС, РК, ІРС/2
Тема 7. Гроші в ринковій економіці	7	2	2		3	ДБ, РК, ІРС/1
Тема 8. Основні параметри ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна	7	1	2		4	ДБ, РК, ІРС/2
Тема 9. Ринкова структура: особливості різних ринків. Доходи у ринковій економіці	7	1	1	1	4	ДС, РК, ІРС/1
Тема 10. Ринкова інфраструктура: біржі, банки, страхові компанії інші ринкові посередники	9	1	1	1	6	ДС, РК, ІРС/1
Разом за змістовим модулем 1	72	12	12	5	43	12
Змістовий модуль 2. Підприємство та підприємницька діяльність. Національна економіка та роль уряду у її функціонуванні. Світова економіка та інтеграційні процеси						
Тема 11. Особливості організації підприємницької діяльності. основні показники діяльності підприємства.	6	3	2		1	ДС, РК, ІРС/1
Тема 12. Організація фінансової діяльності підприємства. Управління підприємством.	9	2	2	1	4	ДС, РК, ІРС/1
Тема 13. Основні прояви цілісності національної економіки	6	1	1		4	ДС, РК, ІРС/2

Тема 14. Безробіття як наслідок порушення макроекономічної рівноваги	6	1	1		4	ДБ, РК, ІРС/2
Тема 15. Інфляція як макроекономічне явище	6	1	1		4	ДС, РК, ІРС/2
Тема 16. Державні фінанси національної економіки. Державний бюджет	9	1	2	1	5	ДБ, РК, ІРС/2
Тема 17. Грошово-кредитне регулювання економіки. Стійкість національних грошей	9	1	2		6	ДС, РК, ІРС/2
Тема 18. Світове господарство та національна економіка	7	1	1	1	4	ДС, РК, ІРС/1
Тема 19. Світова торгівля та міжнародна валютна система	7	1	1	1	4	ДС, РК, ІРС/1
Тема 20. Міжнародна міграція робочої сили	7	1	1		4	ДС, РК, ІРС/2
Тема 21. Міжнародний рух капіталів. Участь у міжнародних фінансово-кредитних організаціях та науково-технічному співробітництві	7	1	2	1	3	ДС, РК, ІРС/2
Разом за змістовим модулем 2	78	14	16	5	43	18
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						Т / 30
Модульна контрольна робота 2						Т / 30
Самостійна робота/ ІНДЗ						10
Усього годин	150	26	28	10	86	100

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	Форма контролю */Бали
Змістовий модуль 1. Фундаментальні поняття економіки. Фундаментальні процеси та явища ринкової економіки.						
Тема 1. Завдання економічної науки та її значення в житті суспільства і людини	8	1		1	6	ДС, РК, ІРС/1
Тема 2. Зміст основних економічних явищ та процесів	8		1	1	6	ДС, РК, ІРС/1
Тема 3. Проблема обмеженості ресурсів та вибору виробника	7			1	6	ДБ, РК, ІРС/1
Тема 4. Відносини власності	7			1	6	ДС, РК, ІРС/1
Тема 5. Економічні системи. Особливості економічного кругообігу	8	1		1	6	ДС, РК, ІРС/1
Тема 6. Ринкове вирішення основних проблем економіки: що, як, для кого виробляти	8		1	1	6	ДС, РК, ІРС/2
Тема 7. Гроші в ринковій економіці	7	1		1	5	ДБ, РК, ІРС/1
Тема 8. Основні параметри ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна	6				6	ДБ, РК, ІРС/2

Тема 9. Ринкова структура: особливості різних ринків. Доходи у ринковій економіці	8	1		1	6	ДС, РК, ІРС/1
Тема 10. Ринкова інфраструктура: біржі, банки, страхові компанії інші ринкові посередники	8		1	1	6	ДС, РК, ІРС/1
Разом за змістовим модулем 1	75	4	3	9	59	12
Змістовий модуль 2. Підприємство та підприємницька діяльність. Національна економіка та роль уряду у її функціонуванні. Світова економіка та інтеграційні процеси.						
Тема 11. Особливості організації підприємницької діяльності. основні показники діяльності підприємства.	6	1	1	1	3	ДС, РК, ІРС/1
Тема 12. Організація фінансової діяльності підприємства. Управління підприємством.	8	1		1	6	ДС, РК, ІРС/1
Тема 13. Основні прояви цілісності національної економіки	4		1		3	ДС, РК, ІРС/2
Тема 14. Безробіття як наслідок порушення макроекономічної рівноваги	7			1	6	ДБ, РК, ІРС/2
Тема 15. Інфляція як макроекономічне явище	8	1		1	6	ДС, РК, ІРС/2
Тема 16. Державні фінанси національної економіки. Державний бюджет	8		1	1	6	ДБ, РК, ІРС/2
Тема 17. Грошово-кредитне регулювання економіки. Стійкість національних грошей	7	1			6	ДС, РК, ІРС/2
Тема 18. Світове господарство та національна економіка	6		1	1	4	ДС, РК, ІРС/1
Тема 19. Світова торгівля та міжнародна валютна система	7			1	6	ДС, РК, ІРС/1
Тема 20. Міжнародна міграція робочої сили	7			1	6	ДС, РК, ІРС/2
Тема 21. Міжнародний рух капіталів. Участь у міжнародних фінансово – кредитних організаціях та науково – технічному співробітництві	5		1	1	3	ДС, РК, ІРС/2
Разом за змістовим модулем 2	75	4	5	9	57	18
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						Т / 30
Модульна контрольна робота 2						Т / 30
Самостійна робота/ІНДЗ						10
Усього годин	150	8	8	18	116	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів освіти включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до семінарів, яка передбачає, зокрема, конспектування наукової і навчальної літератури, підготовку доповідей та рефератів, круглих столів, презентацій.

Кожна з визначених тем містить питання для додаткового, самостійного опрацювання. Питання самостійної роботи оголошуються викладачем як на лекціях, так і під час проведення практичних занять. Загалом, основне коло самостійної роботи здобувачів освіти буде стосуватись наступних питань.

Ефективність самостійної роботи здобувача освіти викладач виявляє на практичних (семінарських) заняттях, під час тематичного опитування, перевірки конспектів, рефератів тощо та відбиває в загальній оцінці за тему і змістовий модуль.

Структура самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (для денної / заочної форми навчання)
1	2	3
1	Завдання економічної науки та її значення в житті суспільства і людини	4/6
2	Зміст основних економічних явищ та процесів	4/6
3	Проблема обмеженості ресурсів та вибору виробника	4/6
4	Відносини власності	4/6
5	Економічні системи. Особливості економічного кругообігу	6/6
6	Ринкове вирішення основних проблем економіки: що, як, для кого виробляти	4/6
7	Гроші в ринковій економіці	3/6
8	Основні параметри ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна	4/6
9	Ринкова структура: особливості різних ринків. Доходи у ринковій економіці	4/6
10	Ринкова інфраструктура: біржі, банки, страхові компанії інші ринкові посередники	6/6
11	Особливості організації підприємницької діяльності. основні показники діяльності підприємства.	1/3
12	Організація фінансової діяльності підприємства. Управління підприємством.	4/6
13	Основні прояви цілісності національної економіки	4/3
14	Безробіття як наслідок порушення макроекономічної рівноваги	4/6
15	Інфляція як макроекономічне явище	4/6
16	Державні фінанси національної економіки. Державний бюджет	3/6
17	Грошово-кредитне регулювання економіки. Стійкість національних грошей	6/6
18	Світове господарство та національна економіка	4/4
19	Світова торгівля та міжнародна валютна система	4/6
20	Міжнародна міграція робочої сили	4/6
21	Міжнародний рух капіталів. Участь у міжнародних фінансово – кредитних організаціях та науково – технічному співробітництві	3/5
Всього		86/116

Методи та форми навчання

У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН, практичні заняття, самостійна та індивідуальна роботи.

Серед **методик** та **форм** навчання даного освітнього компонента слід визначити такі **методи** викладання: методика проблемного навчання та евристичне навчання; **форми** навчання: аналітичні і проблемні лекції та дискусії, головна мета яких полягає розвитку у здобувачів освіти логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу, який стосується проведення наукових досліджень в напрямку вирішення глобальних проблем територій; **методи** навчання: кейс-метод, презентації, міні-проекти, які готують здобувачі освіти самостійно та презентують для присутніх.

Практичні заняття плануються для кожної теми освітнього компонента і включають такі напрями роботи: підготовку до практичних занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; виконання завдань дослідницького характеру; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; тренінги; рольові та ділові ігри; презентація результатів дослідження на задану тематику, у т. ч. виступ на конференціях.

Мета проведення лекцій полягає у формуванні у здобувачів освіти компетентності про економічні засади та процеси й ефективне застосування їх у життєдіяльності.

Завдання самостійної роботи здобувачів освіти вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

Консультації викладачем щодо виконання завдань самостійної роботи здобувачів освіти проводяться згідно затвердженого графіку консультацій.

Форми контролю: поточне оцінювання (ПО, виконання та здача практичних робіт), індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ), модульний контроль (МКР, модульна контрольна робота), підсумковий контроль у формі екзамену.

Модульний контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи (МКР). Вони передбачають: три відкриті питання (30 балів – 10 балів за повну відповідь на кожне питання), два кейси (30 балів – 15 балів за правильно вирішений та розписаний кейс з коментарем та висновком).

Загальні вимоги до виконання ІНДЗ

Індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер. Тип індивідуального завдання – розрахунково-графічний; виконується ІНДЗ з додержанням усіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міждрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст ІНДЗ, основний текст (схеми, таблиці, графіки, карти, завдання з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації – обов'язкове.

Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема, сформульовані власні висновки	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків здобувача освіти	3-4
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1-2

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до частини 4 статті 42 Закону України «Про освіту» основними видами порушення є: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Роботи, у яких виявлено плагіат, так само як і однакові роботи різних здобувачів освіти, не оцінюються.

Перескладання – забороняється.

Цитування нормативно-правових актів, статистичної інформації під час виконання завдань не вважається плагіатом за умови наявності посилань.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Поточний контроль засвоєння навчального процесу за темами освітнього компонента здійснюється під час проведення практичних занять згідно з розкладом.

Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна на консультації у вільний від аудиторних занять час.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має право на консультаціях, а також з використанням ресурсів електронного курсу на платформі Moodle, відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється централізовано для усіх здобувачів освіти у визначений викладачем час. З графіком консультацій можна ознайомитися на кафедрі та на електронному курсі на платформі Moodle. Кінцевий термін перескладання та ліквідації заборгованості обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Оцінювання здійснюється відповідно до чинного Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://ed.vnu.edu.ua/71-2/нормативні-документи-вну-імені-лесі-у>).

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента. Завдання із цих видів поточного контролю оцінюється в діапазоні від 0 до 40 балів. Здобувач освіти може скласти пропущені з поважної причини теми та покращити свій результат та ту суму балів, яку було виділено на ці теми.

Поточна оцінка – це сума балів, які отримує здобувач за:

- поточну роботу з відповідних тем;
- виконання завдань з відповідних тем (під час аудиторного заняття та на платформі електронного курсу Moodle).

За активність на заняттях здобувач освіти може отримати до 20 % максимального поточного бала, при цьому сума поточних балів за семестр не може перевищувати 40 балів.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Неформальна освіта при викладанні ОК

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

У межах навчального року Університет може визнати результати навчання, набуті в неформальній та/або інформальній освіті, в обсязі не більше як 10 % загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На магістерському рівні – не більше ніж 5 кредитів.

Розподіл балів

Загальна сума балів набраних за семестр може досягати максимально 100 балів. З них 40 балів поточний контроль (30 балів за зарахування практичних робіт і 10 балів – ІНДЗ). Максимальна оцінка за модульні контрольні роботи – 60 балів. Обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність здобувача освіти під час занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання.

Розподіл балів та критерії оцінювання

Загальна оцінка за освітній компонент складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен модуль: поточне тестування (аудиторні заняття); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля; самостійна та індивідуальна роботи впродовж семестру.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 50 балів, модуля II – 50 балів.

Розподіл балів за формами контролю

Поточний контроль(мах = 30 балів)					Модульний контроль (мах = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2			
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Тема 1-5	Тема 6-10	Тема 11-13	Тема 14-18	Тема 19-21	10	30	30	100
6	6	6	6	6				

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти на контрольних роботах

Оцінювання кожної з письмових модульних контрольних робіт (МКР1 і МКР2) здійснюється за 30-ти бальною шкалою:

30–26 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти глибоко та всебічно аналізує основні та додаткові питання, дає вичерпні відповіді на них, робить глибокі висновки;

25–21 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти дає вичерпні відповіді на основні питання, робить висновки;

20–16 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти дає, загалом, правильні відповіді, але допускає помилки та неточності під час викладення матеріалу;

15-11 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти не розкриває суті завдання, не здатен зробити правильні висновки.

10–0 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти демонструє низькі знання теоретичного матеріалу, допустивши помилки у відповіді на питання або не може відповісти на питання.

Наприкінці вивчення курсу, формою підсумкового контролю є екзамен, який оцінюється від 0 до 60 балів. Здобувач, який впродовж семестру набрав більше 75 балів має право не складати екзамен. При цьому йому зараховуються бали, які набрані впродовж семестру.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на окремих його завершальних етапах у формі іспиту.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання (контрольної роботи у формі тесту на платформі Moodle).

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах, як сума поточної та контрольної модульних оцінок.

Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав усі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість з модуля повинна бути ліквідована здобувачем у поза аудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента, як сума підсумкових модульних оцінок, становить не менше 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з освітнього компонента. Іспит складається тоді, якщо здобувач освіти бажає підвищити свій бал. Водночас бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Екзамен проводиться в усній формі, за екзаменаційними білетами. В білеті три питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної здобувачем протягом семестру, віднімаються результати модульної контрольної роботи і додаються бали, набрані на екзамені.

Екзамен відбувається в період заліково-екзаменаційної сесії, передбаченої навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти

Від 75 до 100 % максимального бала, який передбачений цим силабусом за виконання практичної роботи.

Робота виконана вчасно, повністю відповідає поставленому завданню; отримані правильні результати; звіт виконано охайно; висновки до роботи повні, самостійні та обґрунтовані, відсутні логічні, граматичні та стилістичні помилки; наявні правильно оформлені посилання на джерела; на захисті здобувачем освіти продемонстровано розуміння як загального результату, так і кожного етапу роботи; здобувач знає нормативну базу, вільно володіє основними категоріями освітнього компонента, здатен пояснювати природу та зміст основних явищ і процесів, аргументовано викладає зміст навчального матеріалу, вміє доводити проблему, посиляючись на власні міркування, наукові джерела та дані, отримані за допомогою доступних інформаційних технологій і баз даних, вирішує складні проблемні завдання. Під час здійснення поточного контролю у формі тестів правильно вирішено від 75 до 100 % тестових завдань.

Від 50 до 75 % максимального бала, який передбачений цим силабусом за виконання практичної роботи.

Робота виконана вчасно, загалом відповідає поставленому завданню; в отриманих результатах та висновках наявні незначні недоліки; у звіті є несуттєві помилки як в змісті, так і в оформленні; на захисті здобувачем освіти загалом продемонстровано розуміння загального результату та кожного етапу роботи, проте наявні несуттєві помилки; здобувач освіти самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, допускає несуттєві помилки коли пояснює природу та зміст основних явищ і процесів; загалом демонструє вміння проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Під час поточного контролю у формі тестів правильно вирішено від 50 до 75 % тестових завдань.

Від 25 до 50 % максимального бала, який передбачений цим силабусом за виконання практичної роботи.

Робота виконана із запізненням, наявні правильні результати менше ніж з 50 % завдань; наявні суттєві недоліки при виконанні роботи та в отриманих результатах, в оформленні та змісті звіту; висновки є неповними та недостатньо обґрунтованими; під час захисту роботи здобувач освіти припускається суттєвих помилок. Під час здійснення поточного контролю у формі тестів правильно вирішено від 25 до 50 % тестових завдань.

Від 1 до 25 % максимального бала, який передбачений цим силабусом за виконання практичної роботи.

Робота виконана із запізненням, наявні правильні результати менше ніж з 25 % завдань; наявні суттєві недоліки при виконанні роботи та в отриманих результатах, в оформленні та змісті звіту; висновки поверхневі та необґрунтовані; на захисті роботи здобувач освіти фрагментарно демонструє розуміння загального результату та кожного етапу роботи. Під час здійснення поточного контролю у формі тестів правильно вирішено менше 25 % тестових завдань.

У разі, якщо практична робота виконана із запізненням понад тиждень (без поважних причин), виконана вчасно, проте не захищена, бал знижується на 10 % від максимального бала.

Зарахування результатів навчання, отриманих у формальній та/або інформальній освіті

Результати освіти, отримані у формальній та/або інформальній освіті, можуть бути зараховані як додаткові у межах поточного оцінювання, при цьому сума поточних балів за семестр не може перевищувати 40.

Види наукової та практичної активності здобувачів освіти	Кількість балів
Публікація наукової статті в періодичному виданні наукових праць здобувачів освіти в межах тематики освітнього компонента	20
Виступ на міжнародній, всеукраїнській студентській науково-практичній конференції з публікацією тез доповіді в межах тематики освітнього компонента	до 10
Проходження курсів, тренінгів, воркшопів або інших видів неформальної освіти в межах тематики освітнього компонента	до 15

Комунікація

Основні платформи для комунікації викладача зі здобувачами освіти

1. Moodle (новинний форум, система приватних повідомлень, коментарі до завдань).

2. Група у Telegram Web, яка створюється старостою і працює протягом навчального семестру.

Індивідуальна консультація може бути надана здобувачу освіти в аудиторії (згідно розкладу консультацій), в телефонному режимі, у формі відповіді на письмовий запит, надісланий на електронну пошту викладача.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Економіка як сфера життєдіяльності людей і об'єкт економічного дослідження.
2. Економіка як наука для вирішення основної проблеми суспільства: забезпечення задоволення зростаючих потреб людей за обмежених виробничих ресурсів.
3. Предмет економічної науки.
4. Як розвивалась економічна наука: визначальні економічні ідеї. Внесок лауреатів Нобелівської премії з економіки в розвиток економічної науки. Етапи і методи економічного дослідження.
5. Хто стає учасником (суб'єктом) економічних відносин та з приводу чого вони виникають.
6. Економічні закони, їх використання та обґрунтованість рішень уряду.
7. Функції економічної науки.
8. Економічні знання для правильних рішень людини у споживанні, у виборі сфери діяльності, у підприємництві, у спілкуванні з органами влади.
9. Економічні знання і громадянська позиція особи.
10. Значення економічної науки в умовах сучасної України.
11. Позитивна та нормативна економіка.
12. Зв'язки економічної науки з іншими науками: правом, психологією, соціологією, географією, математикою та інформатикою.
13. Виробництво: зміст, організаційні форми, структура та інфраструктура.
14. Вплив виробництва на довкілля.
15. Ресурси виробництва: земля, праця, капітал, здатність до підприємницької діяльності, інформація. Фактори виробництва.
16. Продукт (результат) виробництва: його структура та призначення.
17. Економічна ефективність: зміст та способи оцінювання. Показники ефективності використання ресурсів виробництва.
18. Технологічні уклади виробництва: реміснича технологія, машинне (індустріальне) виробництво, виробництво постіндустріального суспільства та нова економіка знань. Ресурсоощадні технології.
19. Споживання: зміст, організаційні форми, структура та інфраструктура.
20. Розподіл та обмін: зміст, основні форми, структура та інфраструктура.
21. Взаємозв'язок основних сфер економіки: виробництва, обміну, розподілу та споживання.
22. Сутність та основні елементи економічної системи: економічні суб'єкти, способи координації їх діяльності.
23. Зміст економічного кругообігу.
24. Ринкова, командна, змішана економіка: принципи організації, схеми кругообігу.
25. Зв'язок економічної ефективності і соціальної справедливості.
26. Форми (моделі) ринкової економіки: ліберальна ринкова, соціальне ринкове господарство, демократичний соціалізм, модель «по один бік плану й ринку».
27. Економічна система сучасної України
28. Споживач як основний суб'єкт сучасної економіки.
29. Потреби споживача: зміст та класифікації. Прояви розвитку та безмежності потреб.
30. Споживчі блага як засіб задоволення потреб. Структура споживчих благ, корисність споживчого блага і способи її оцінки.
31. Граничне споживче благо і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності.
32. Бюджет споживача.
33. Ознаки раціонального споживача. Закон (правило) оптимального вибору споживача.
34. Права споживача та їх захист у сучасному демократичному суспільстві.

35. Економічні інтереси, їх роль в організації економічного життя суспільства.
36. Посєднання економічних інтересів окремих осіб, колективів та держави
37. Прояви обмеженості виробничих ресурсів. Відтворювані та невідтворювані ресурси.
38. Виробничі можливості.
39. Повна зайнятість ресурсів і повний обсяг виробництва.
40. Альтернативні варіанти використання ресурсів. Крива виробничих можливостей.
41. Ознаки раціонального виробника.
42. Закон спадної продуктивності факторів (ресурсів) виробництва.
43. Раціональне використання виробничих ресурсів в Україні.
44. Економічний зміст відносин власності. Об'єкти власності. Домінуючий об'єкт власності. Суб'єкти власності.
45. Власність і організація виробництва. Право власності.
46. Форми власності. Еволюція форм власності. Економічне значення захисту прав приватної власності.
47. Тенденції розвитку відносин власності у розвинутих демократичних країнах.
48. Реформування відносин власності в Україні. Роль приватизації та націоналізації об'єктів власності.
49. Особливості розв'язання основних проблем економіки в умовах ринку.
50. Явище «голосування грошима» у ринковому вирішенні питання «що виробляти».
51. Конкуренція виробників і мінімізація витрат у вирішенні питання «як виробляти».
52. Доходи споживачів як чинник у вирішенні питання «для кого виробляти».
53. Зміст ринкової конкуренції та її роль в організації ринкової економіки.
54. Переваги та обмеження ринкової конкуренції та ринкового саморегулювання.
55. Принципові відмінності досконалої (повної) конкуренції від інших форм організації ринку.
56. Монополістична конкуренція та монополія. Чому уряд підтримує конкуренцію.
57. Сутність грошей.
58. Зміст функцій грошей як засобу обігу, платежу, міри вартості та засобу нагромадження
59. Види грошей за матеріальними носіями: монети, паперові, чек, вексель, кредитна картка.
60. Готівкові та депозитні гроші.
61. Сучасні електронні гроші.
62. Форми міжнародних грошей.
63. Грошова маса та її показники.
64. Суспільна корисність та купівельна спроможність грошей. Чинники, що визначають купівельну спроможність грошей.
65. Стійкість національних грошей та курс національної валюти.
66. Гроші та грошова реформа в Україні.
67. Ціна (цінність), витрати (вартість) та корисність товару. Ціна як результат ринкової взаємодії виробників та споживачів.
68. Ринковий попит: зміст, функція попиту від ціни. Ефект доходу та заміщення
69. Крива індивідуального попиту.
70. Ринкова пропозиція: зміст, функція пропозиції від ціни. Ефект перерозподілу та залучення гірших ресурсів. Крива індивідуальної пропозиції.
71. Нецінові чинники попиту та пропозиції. Ціна ринкової рівноваги. Зміст, графічне відображення.
72. Роль рівноважної ціни у ринковому саморегулюванні.
73. Неринкове ціноутворення: чому та у який спосіб уряди країн регулюють ціни на

деякі товари.

74. Економічний зміст явища еластичності попиту за ціною. Особливості розрахунку показника еластичності попиту.

75. Чинники, що впливають на еластичність попиту за ціною.

76. Економічний зміст явища еластичності пропозиції за ціною. Особливості розрахунку показника еластичності пропозиції. Чинники еластичності пропозиції.

77. Врахування еластичності при ціноутворенні, формуванні податкової системи та організації торгівельних відносин з іншими країнами

78. Ринок товарів та послуг. Суб'єкти ринку та його організація. Форми сучасної торгівлі. Особливості електронної торгівлі.

79. Ринки виробничих ресурсів: праці, капіталів, землі. Спільні ознаки та особливості.

Ринок праці: працівник та роботодавець як суб'єкти ринку. Їх права та зобов'язання. Що визначає попит і пропозицію на ринку праці.

80. Ринок капіталу. Покупці та продавці кредитних ресурсів. Що впливає на попит і пропозицію на ринку капіталу.

81. Ринок землі. Власники та орендарі (покупці) земельних ресурсів. Чинники попиту на землю та її пропозиції.

82. Державне регулювання ринку праці, капіталів та землі.

83. Ринок інформації як виробничого ресурсу. Виробники, покупці (користувачі) інформації. Права та зобов'язання виробників і споживачів інформаційних ресурсів.

84. Закон ринкового формування доходів. Рента – дохід власника земельних ресурсів. Види ренти. Ціна землі.

85. Заробітна плата як дохід найманого працівника. Диференціація заробітної плати. Роль уряду та профспілок у формуванні заробітної плати. Мінімальна заробітна плата та прожитковий мінімум. Типові системи заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата.

86. Позичковий відсоток. Чинники диференціації позичкового відсотку на ринку кредитних ресурсів.

87. Особливості формування доходу власників цінних паперів. Курс акції.

88. Дохід від інвестицій на ринку фізичного капіталу. Дисконтування вартості доходу від інвестування у бізнесовий проект.

89. Дохід виробника інформаційних ресурсів у інформаційній економіці.

90. Нерівність у розподілі доходів: зміст, наслідки та способи вимірювання.

91. Проблеми формування та розподілу доходів в Україні.

92. Взаємозв'язок структури та інфраструктури сучасного ринку.

93. Товарні біржі у функціонуванні ринку товарів та виробничих ресурсів. Операції та організація товарної біржі. Роль уряду у її функціонуванні.

94. Фондова біржа у функціонуванні ринку капіталів та ринку цінних паперів. Операції фондової біржі. Її організація та роль уряду у функціонуванні. Індекси фондового ринку.

95. Банки у функціонуванні ринку капіталів. Основні операції та послуги банків. регулювання діяльності банків національним регулятором.

96. Інші фінансово-кредитні посередники – страхові компанії, трасти, інвестиційні фонди – у функціонуванні ринку капіталів.

97. Служби зайнятості та працевлаштування у функціонуванні ринку праці. Державні та недержавні служби (агенції) на ринку праці.

98. Ринкова інфраструктура сучасної України.

99. Підприємництво як особливий вид діяльності: функції підприємця. Доход і ризик у підприємстві.

100. Підприємництво і суспільний прогрес. Інтереси підприємця, громади та суспільства: відмінності та сучасні способи гармонізації. Соціальна відповідальність

підприємця.

101. Види підприємництва: виробниче, комерційне, посередницьке, фінансове. Підприємництво у інформаційній сфері.

102. Підприємство як економічний суб'єкт. Підприємства різних форм власності.

103. Організаційні форми підприємств приватної власності: одноосібні володіння, партнерства, корпорації.

104. Організаційні форми колективних підприємств: виробничі, збутові, споживчі кооперативи, кредитні спілки.

105. Організаційні форми підприємств державної власності: комунальні та загальнодержавні.

106. Переваги та обмеження різних організаційних форм підприємств приватної, колективної та державної власності.

107. Малі, середні та великі підприємства: переваги та обмеження. Сектор малого та середнього бізнесу у сучасній економіці.

108. Прибуткові та неприбуткові підприємства.

109. Структура національної економіки за формами власності та організаційними формами підприємств.

110. Підприємництво в Україні.

111. Виробнича функція: економічний зміст та графічна інтерпретація. Виробничі технології, ефект від масштабу і виробничі можливості підприємства.

112. Основні види витрат підприємства. Явні та неявні витрати. Постійні, змінні, загальні, граничні витрати. Графічна ілюстрація динаміки витрат.

113. Основні елементи витрат: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація. Собівартість виробництва одиниці товару.

114. Зв'язок доходів підприємця та витрат. Валовий дохід (загальний виторг). Нормальний прибуток. Бухгалтерський та економічний прибуток. Рентабельність.

115. Визначення оптимального обсягу виробництва. Максимізація прибутку підприємства. Закон максимізації прибутку (мінімізації витрат).

116. Альтернативні способи збільшення прибутку підприємства.

117. Аналіз показників діяльності підприємств в Україні.

118. Фінансування підприємства. Джерела внутрішніх та зовнішніх фінансових ресурсів підприємства.

119. Баланс підприємства як джерело інформації про фінансові ресурси та майно підприємства. Зміст основних статей балансу.

120. Звіт про фінансові результати як джерело інформації про успішність діяльності підприємства.

121. Оцінка фінансових результатів підприємства: прибутковість та рентабельність.

122. Взаємозв'язки підприємств та банків. Умови та порядок надання підприємству банківської позики. Явище застави. Обґрунтування економічної доцільності банківської позики.

123. Сподіваний прибуток та ризик у діяльності підприємця.

124. Відносини між страховою компанією (страховиком) та підприємством (страхувальником). Страховий договір, страховий внесок та страхове відшкодування.

125. Підприємство як емітент (продавець) на фондовому ринку. Переваги та обмеження випуску акцій і облігацій для підприємства – емітента. Підприємство як покупець на фондовому ринку. Формування портфелю цінних паперів.

126. Основні складники процесу управління: управління виробництвом, персоналом, фінансами, збутом.

127. Функції управління підприємством: аналіз, планування, організація, мотивація, контроль.

128. Моделі організаційних структур управління.

129. Бізнес-план: зміст та структура.

130. Основи управління проектами. Тип, масштаб, тривалість, вид проекту. Інноваційні проекти.
131. Маркетинг у діяльності підприємця. Функції маркетингу. Сегментація ринку за споживачами, продуктами, каналами збуту. Складові маркетингу: продукт, продажна ціна, просування товару, позиція на ринку.
132. Реклама: мета, засоби, сучасні форми. Вимоги суспільства до реклами.
133. Особливості управління підприємством в Україні та інших країнах світу.
134. Загальна рівновага національної економіки: чому вона важлива. Відповідність сукупних доходів і витрат, сукупного попиту і пропозиції.
135. Міжнародна система національного рахівництва.
136. Валовий внутрішній продукт (ВВП) як показник результатів національного виробництва: зміст та особливості розрахунку. Номінальний та реальний ВВП.
137. Циклічність як форма руху національної економіки. Чому не можна уникнути економічних рецесії та криз. Види та причини економічних циклів.
138. Криза української економіки: особливості та шляхи виходу.
139. Безробіття як результат порушення рівноваги на ринку праці. Економічно активне та економічно неактивне населення. Безробітні та зайняті.
140. Як оцінити рівень безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне (кон'юнктурне). Що означає та як забезпечується повна зайнятість.
141. Засоби обмеження безробіття. Соціальна допомога з безробіття. Державна допомога у перекваліфікації, працевлаштуванні та професійній орієнтації. Якісна освіта як засіб обмеження безробіття.
142. Особливості безробіття в Україні та можливості його регулювання.
143. Інфляція як наслідок порушення загальної рівноваги. Як оцінюється рівень інфляції. Індекс цін та темп інфляції.
144. Види інфляції за ознакою основної причини: інфляція попиту та інфляція витрат (шок пропозиції). Хто і чому потерпає та виграє від інфляції. Антиінфляційні заходи уряду. Зв'язок інфляції та безробіття.
145. Інфляція в Україні та засоби її обмеження.
146. Невдачі (обмеження) ринку як причина державного регулювання економіки.
147. Пряме та непряме державне регулювання економіки. Держава у перерозподілі ресурсів і доходів. Соціальні гарантії та соціальний захист.
148. Антимонопольне регулювання.
149. Фінансова система країни та фінансова політика уряду: цілі та інструменти.
150. Податкова система. Державний та зведений бюджет. Види податків. Податкові пільги. Об'єктивна межа податкового навантаження на платників. Чому податкове навантаження не має бути великим.
151. Інші (крім податків) надходження до державного бюджету.
152. Видатки державного бюджету: основні елементи та призначення. Державні закупівлі. Державні інвестиції. Соціальні виплати та допомоги. Видатки державного бюджету, що гарантують національну безпеку. Витрати з обслуговування державного боргу.
153. Балансування державного бюджету. Дефіцит (профіцит) бюджету. Державний борг. Види державного боргу.
154. Місцеві бюджети та місцеві податки. Як місцеві бюджети забезпечують можливості місцевого самоврядування.
155. Функції та відповідальність Міністерства фінансів країни.
156. Особливості формування та використання державного бюджету в Україні.
157. Зміст грошово-кредитної політики уряду: цілі та інструменти.
158. Попит на гроші. Рівновага грошового ринку. Регулювання пропозиції грошей державою.
159. Національна банківська система. Національний (центральный) банк країни у

забезпеченні стійкості національних грошей, стабільності цін та потреб у кредитних ресурсах.

160. Комерційні банки у забезпеченні кредитних ресурсів.

161. Урядова політика «дорогих» та «дешевих» грошей: зміст та наслідки.

162. Повноваження та відповідальність Національного банку України.

163. Основні етапи становлення світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин: світова торгівля, міжнародний рух капіталів, міжнародна валютна система, міграція робочої сили, науково-технічне співробітництво та глобальна інформаційна мережа.

164. Суб'єкти світового господарства. Риси економік країн різного рівня розвитку та особливості взаємодії у економічній сфері.

165. Глобалізація: зміст, об'єктивні причини та наслідки. Основні глобальні проблеми: вичерпання ресурсів, забруднення довкілля, продовольча проблема, стихійна міграція, поглиблення нерівності між країнами.

166. Сучасний стан світової торгівлі: світові лідери й аутсайдери.

167. Міжнародний поділ праці та його чинники.

168. Торговий баланс країни. Експорт та імпорт.

169. Міжнародні організації з регулювання торговельних відносин між країнами.

Світова організація торгівлі (СОТ) як орган упорядкування й лібералізації міжнародної торгівлі. Переваги та обмеження членства в СОТ. Участь України в СОТ.

170. Європейська інтеграція. Етапи розвитку та сучасні тенденції у Європейському Союзі (ЄС).

171. Міжнародна валютна система. Міжнародні інститути валютного регулювання.

172. Розвиток міжнародної валютної системи: від національних систем золотого стандарту до системи регульованих плаваючих валютних курсів.

173. Міжнародна міграція робочої сили: зміст, причини та види. Еміграція та імміграція. Реєміграція. Міграційне сальдо. Основні демографічні показники. Сутність та фактори виникнення світового ринку робочої сили. Діяльність Міжнародної організації праці (МОП).

174. Характерні риси сучасної міжнародної трудової міграції та розвитку світового ринку робочої сили.

175. Сучасні тенденції вітчизняної трудової міграції. Державна міграційна політика в Україні. Необхідність міжнародного руху капіталів.

176. Форми міжнародного руху капіталів: міжнародний кредит та інвестування в економіки інших країн.

177. Форми міжнародного кредиту та іноземних інвестицій.

178. Діяльність міжнародних організацій – МВФ, Світового банку, ЄБРР, Європейського інвестиційного банку – у забезпеченні міжнародного руху капіталів.

179. Платіжний баланс країни. Як забезпечується нульове сальдо платіжного балансу. Дефолт: причини та чим він загрожує національній економіці.

180. Відносини України з МВФ та іншими міжнародними фінансово-кредитними організаціями. Потенціал участі України в міжнародному науково-технічному співробітництві.

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Рекомендована література

1. A cooperative year in review. Annual report, 2019. 24 p. URL: https://coopseurope.coop/sites/default/files/190517_COOPERATIVES%20EUROPE%20ANNUAL%20REPORT%202.pdf.
2. Entrepreneurship and small and medium-sized enterprises (SMEs). URL: https://ec.europa.eu/growth/smes_en.
3. Family business. URL: https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/family-business_en.
4. Iryna Fedulova, Galina Piatnytska, Lyudmila Lukashova. Small business in ukraine: peculiarities and problems of development in the conditions of the fourth industrial revolution. *Marketing and Management of Innovations*. 2018. Issue 3. P. 216–228.
5. Liubov Kovalska, Kateryna Okseniuk, Yurii Barskyi. Enterprise mastery of young people of Ukraine: the analysis and vectors of providing. *Геополітика України: історія та сучасність*. 2020. Вип. 2(25). С. 210–225.
6. Tsymbaliuk I., Pavlikha N., Barskyi Y., Tihonchuk L., Korneliuk O., Naumenko N., Kovshun N. Imbalances Between Revenues and Expenditures of Local Rural Budgets in the Process of Fiscal Decentralization in Ukraine: Assessment and Modelling. *Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 2021. Vol. 21 issue. 2. Pp. 671–683. URL: http://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.21_2/Art78.pdf.
7. What is an SME? URL: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_en.
8. Андросова Т. В., Чернишова Л. О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю : навч. посібник у структурно-логічних схемах. Харків : ХДУХТ, 2019. 202 с.
9. Барський Ю. М. Європейський досвід сталого розвитку промисловості як модель для України. *European perspective: сучасні виклики та можливості для України*: кол. моногр. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). Об'єм даних 6,41 Мб. URL: https://wiki.vnu.edu.ua/images/6/64/Монографія_Гот_compressed.pdf
10. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства : навчальний посібник. 2-ге видання. Київ : ЦУЛ, 2019. 480 с.
11. Господарський Кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР) у редакції Закону України від 16.01.2003 № 436-IV, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
12. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. Вид. 2-ге, перер. і доп. Київ, 2019. 304 с.
13. Гуторов О. І., Ярута М. Ю., Сисоєва С. І. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посібник. Харків : Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2019. 227 с.
14. Державна служба статистики України. Кількість суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва у 2010–2021 роках. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
15. Длугопольський О. В., Вірковська А. А. «Економіка і я» посібник серії «Шкільна бібліотека» для 7 класу закладів загальної середньої освіти. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/posbniki-ser-shkl-na-bbloteka/yekonomka--ya-posbnik-sershkl-na-bbloteka-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osviti>.
16. Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємства : навч. посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків : ХНАДУ, 2018. 292 с.
17. Довгань А. І., Часнікова О. В., Ткаченко О. В., Рябова О. Б., Лапішко З. Я. Фінансова культура, 7 клас (навчально-методичний посібник та робочий зошит для учня) / заг. ред. Смовженко Т. С. URL:

<https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKVHVH5KcwbWdQdzQ/view?resourcekey=0-j7ChEvFOefryUISBZxvwQ>.

18. Довгань А. І., Часнікова О. В., Ткаченко О. В., Рябова О. Б., Лапішко З. Я. Прикладні фінанси, 8 клас (навчально-методичний посібник та робочий зошит для учня) / заг. ред. Смовженко Т. С. URL : <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKWWxIWF9UWUQ5OW8/view?resourcekey=0-wfzR7twxKijIsC1hbcMk2g>.

19. Довгань А. І., Часнікова О. В., Ткаченко О. В., Рябова О. Б., Лапішко З. Я. Економіка і фінанси, 9 клас (навчально-методичний посібник та робочий зошит для учня) / заг. ред. Смовженко Т. С. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKWWxIWF9UWUQ5OW8/view?resourcekey=0-wfzR7twxKijIsC1hbcMk2g>

20. Економіка підприємств автомобільного транспорту : навчальний посібник для самостійної роботи та поточного контролю знань студентів закладів вищої освіти / І. А. Дмитрієв, О. С. Іванілов, І. Ю. Шевченко, І. М. Кирчата. Харків : ФОП Бровін О. В., 2018. 308 с.

21. Економіка підприємства : навч. посібник / уклад. Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. Київ : НаУКМА, 2018. 343 с.

22. Економіка підприємства : навч. посібник / Юрченко Н. Б., Кравчук Р.С., Запущляк І. Б., Василик І. І. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. 377 с.

23. Економіка підприємства: магістерський курс : навч. посібник / за ред. проф. А. І. Яковлєва, доц. Ларки Л. С. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 516 с.

24. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л. Л. та проф. Кривов'язюка І. В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 627 с.

25. Єрко І. В., Новосад О. В., Барський Ю. М. Дослідження споживчої поведінки та потреб гостей у готельно-ресторанному господарстві Луцької територіальної громади. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 40.

26. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» у редакції Закону України від 15.05.2003 № 755-IV, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.

27. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» у редакції Закону України від 01.01.2016, підстава 1314-18, 124-19, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>.

28. Закон України «Про інвестиційну діяльність» у редакції Закону України від 18.09.1991 № 1560-XII, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

29. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» у редакції Закону України від 22.03.2012 № 4618-VI, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

30. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 728 с.

31. Криховець-Хом'як, Сампара О. В., Чарторинська Л. І., Миколів І. М. Основи споживчих знань. Обираємо культуру здорового споживання: посібник серії «Шкільна бібліотека» для 7 класу закладів загальної середньої освіти. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/posbniki-ser-shkl-na-bbloteka/osnovispozhyvchikh-znan-obiramo-kulturu-zdorovogo-spoysivannya-posbnik-ser-shkl-nabbloeteka-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti>.

32. Матвійчук Л., Барський Ю., Лепкий М., Карпюк І., Подоляк В. Напрями фінансового забезпечення розвитку туристичної галузі України в сучасних умовах. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 2021. Вип. 4 (39), 570-577. <https://doi.org/10.18371/v4i39.241444>.

33. Матвійчук Л. Ю., Барський Ю. М. Факторний аналіз розвитку готельно-ресторанного господарства на рівні регіону. *Економічні науки: збірник наукових праць Луцького НТУ. Серія «Регіональна економіка»*. 2020. Вип. 18. С. 325–333.

34. Овчарук О. В., Пужайчерда Л. М. Основи споживчих знань. Споживча етика: посібник серії «Шкільна бібліотека» для 5–6 класів закладів загальної середньої освіти URL: <https://lib.imzo.gov.ua/posbniki-ser-shkl-nabbloteka/osnovi-spozhyvchikh-znan-spozhyvcha-etika-posbnik-ser-shkl-na-bblotekadlya-5-6-klasv-zakladv-zagalno-seredno-osviti-avt-ovcharuk-o-v-puzhaycherda-l-m>.

35. Петренко М. І., Драбовський А. Г., Петренко В. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. Т.1. 432 с.

36. Потенціал і розвиток бізнесу: навч. посіб. / за ред. О. М. Полінкевич, Л. В. Шостак. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 592 с.

37. Ткачук Н. М., Барський Ю. М. Практичні аспекти підготовки майбутніх вчителів географії, економіки до професійної діяльності в НУШ. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 2022. № 3. С. 64–72.

Інформаційні ресурси та джерела

Верховна Рада України // www.rada.gov.ua.

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» // <https://imzo.gov.ua/>.

Державний комітет статистики України // www.ukrstat.gov.ua.

Національний банк України // <https://bank.gov.ua/>.

Урядовий портал // www.kmu.gov.ua.